

02.12.2020

POL-2020-74002

Ylikomisario Hannu Pietilä

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

U 34/2016 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission muutetusta ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kansainvälistä suojelua unionissa koskevan yhteisen menettelyn luomisesta (menettelyasetus)

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta asiantuntijaa kuultavaksi hallintovaliokunnan etäkokoukseen sekä kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä Eduskunnalle Euroopan komission muutetusta ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kansainvälistä suojelua unionissa koskevan yhteisen menettelyn luomisesta (menettelyasetus).

2 Asiantuntijan lausunto

Komissio ehdottaa uusia menettelyjä, joilla maahan pyrkijän asema tultaisiin määrittämään nykyistä nopeammin. Rajalla otettaisiin käyttöön kaikkiin rajan ilman lupaa ylittäviin EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisiin sovellettava saumaton menettely, johon kuuluisi maahantuloa edeltävä seulonta, turvapaikkamenettely ja tarvittaessa nopea palauttamismenettely. Näin prosessit, jotka ovat tällä hetkellä erilliset, yhdistettäisiin. EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistusta voidaan pitää kannatettavana.

Komission tiedonannon liitteenä annettiin viisi lainsäädäntöehdotusta mukaan lukien muutettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kansainvälistä suojelua unionissa koskevan yhteisen menettelyn luomisesta (menettelyasetus).

Asetukselle asetettua tavoitetta varmistaa nopea, tehokas ja oikeudenmukainen menettely kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelemiseksi voidaan pitää kannatettavana. Myös se, että muutosehdotuksella pyritään korostamaan menettelyiden tehokkuuden tärkeyttä, on hyvä asia. Toteutuessaan se mahdollistaisi sujuvan ja oikeudenmukaisen asian käsittelyn kohtuullisessa ajassa.

Sujuva prosessi sekä turvapaikka- että paluumenettelyn osalta mahdollistaisi perusteettomien hakemusten nopean tutkimuksen ja kielteisen päätöksen saaneiden ohjaamisen paluumenettelyyn.

Ehdotuksen mukaan rajamenettelyssä voidaan tutkia ulkorajalla tehty sellainen hakemus, joka voidaan jättää tutkimatta tai tutkia nopeutetussa menettelyssä. Rajamenettelyn asianmukainen käyttö näissä tapauksissa on omiaan estämään sellaisten henkilöiden alueelle tulo, joilla ei ole siihen edellytyksiä. Rajamenettelyn voidaan myös olettaa estävän sellaisten henkilöiden, joilla ei siihen ole edellytyksiä, edelleen siirtymistä alueella. Rajamenettely ei tulisi kyseeseen, jos hakemusta ei voida jättää tutkimatta tai tutkia nopeutetussa menettelyssä. Sellaiset henkilöt, joilla edellytykset alueelle tuloon ja siellä oleskeluun täyttyvät, pääsisivät alueelle.

Se, että henkilöt pidetään ulkorajalla, sen läheisyydessä tai kauttakulkualueella sen ajan, kun hakemusta tutkitaan, edesauttaa em. tavoitteisiin pääsemisessä. Rajamenettelyn kautta tapahtuvan välittömän palautuksen edellytyksenä olisi se, että palautettava olisi käytännössä koko ajan viranomaisten hallussa katoamisen estämiseksi. Jotta näin voitaisiin menetellä tulisi kansallista lainsäädäntöä tarkastella säilöön ottamisen perusteiden osalta ja tulisi varmistaa säilöönottokapasiteetin riittävyys.

Ehdotuksen mukaan rajamenettely jatkuu paluun toteuttamista varten, jos turvapaikkahakemus on hylätty rajamenettelyssä eikä hakijalla ole oikeutta oleskella jäsenvaltiossa. Myös säilöön otto olisi mahdollista menettelyn aikana. Rajamenettelyn ja palauttamisen kytkeminen yhteen on välttämätöntä sen estämiseksi, että alueelle tulisi tai siellä edelleen liikkuisi henkilö, jolla siihen ei ole edellytyksiä. Tavoitteena olisi tällaisen henkilön poistaminen alueelta mahdollisen nopeasti. Se, että rajamenettely ja palauttaminen kytketään yhteen, edesauttaa tähän tavoitteeseen pääsemisessä. Myös periaate, että rajamenettelyn tulee olla mahdollisimman lyhyt kestoaltaan ja että sille asetetaan enimmäiskesto aika, tukee em. tavoitteeseen pääsemisessä.

Rajamenettely ja seulonta liittyvät läheisesti toisiinsa. Seulontasäädöksen tavoite hallita nykyistä paremmin eri perustein tapahtuvaa maahantuloa on kannatettava. Asianmukaisesti toteutuessaan seulonnan päätyttyä olisi mahdollista tehdä päätöksiä henkilöä koskevista jatko toimista, esim. ohjaamisesta turvapaikka- tai palautusprosesseihin. Seulonnassa toimenpiteiden kohteena ovat henkilöiden tulee olla jatkuvasti viranomaisten tavoitettavissa eivätkä he voi omaehtoisesti välttää viranomaiskontaktia tai kadota prosessista eivätkä he näin ollen saa liikkua vapaasti seulontamenettelyn aikana.

Ehdotuksen mukaan rajamenettelyn kokonaisaika tuomioistuinkäsittely mukaan lukien saisi kestää enintään 12 viikkoa. Komission ehdotuksessa on siis todettu, että rajamenettelyn osalta myös tuomioistuimen päätöksenteolle asetettaisiin määräaika. Tällä hetkellä tuomioistuinkäsittelylle ei ole asetettu määräaikoja täytäntöönpano kieltoa lukuun ottamatta.

Ehdotuksessa pyritään puuttumaan myös turvapaikkamenettelyn väärinkäyttöihin ja välittömän paluun estämiseksi tehtyjen uusintahakemusten ilmiöön. Tätä tavoitetta voidaan pitää kannatettavana. Ehdotuksen mukaan hakijalla ei olisi oikeutta jäädä odottamaan valituksen käsittelyä tietyissä tällaisissa tapauksissa.

Ehdotusta, että palauttamispäätös ja kansainvälistä suojelua koskeva päätös tehdään samaan aikaan ja että myös muutoksenhakumenettely on näissä asioissa sama, voidaan pitää hyvänä. Toteutuessaan kaikissa jäsenmaissa sen voi olettaa nopeuttavan ja yksinkertaistavan kokonaisprosessesja alueella.

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen
Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisiylitarkastaja Mia Poutanen
Poliisiylitarkastaja Karl Linderborg
Poliisitarkastaja Ari Jokinen
Poliisihallitus, Esikunta
Sisäministeriö, poliisiosasto